DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)
13. november 1997 *

I sag C-248/96,

angående en anmodning, som Arrondissementsrechtbank, Amsterdam, i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

R. O. J. Grahame,

L. M. Hollanders

mod

Bestuur van de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen og gyldigheden af bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), som tilpasset ved bilag I, afdeling VIII, i akten vedrørende vilkårene for Kongeriget Spaniens og Republikken Portugals tiltrædelse og tilpasningerne af traktaterne (EFT 1985 L 302, s. 23), og af bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra c), i samme forordning, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30. april 1992 (EFT L 136, s. 7),

har

* Processprog: nederlandsk.

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Wathelet (refererende dommer), og dommerne P. Jann og L. Sevón,

generaladvokat: G. Cosmas
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— L. M. Hollanders

— Bestuur van de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging ved fuldmægtig C. R. J. A. M. Brent, Retsafdelingen ved Gemeenschappelijk Administratie Kantoor (GAK) Nederland BV, som befuldmægtiget

— den nederlandske regering ved juridisk konsulent A. Bos, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

— Rådet for Den Europæiske Union ved G. Houttuin og F. Anton, Rådets Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved B. J. Drijber, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der er afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 29. maj 1997 af L. M. Hollanders, af Bestuur van de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging ved juridisk medarbejder W. Bel, Gemeenschappelijk Administratie Kantoor (GAK) Nederland BV, af den nederlandske regering ved assisterende juridisk konsulent A. Fierstra, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, af den franske regering ved chargé de mission A. de Bourgoing, Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, af Rådet ved G. Houttuin og af Kommissionen ved B. J. Drijber,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 17. juli 1997,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 16. juli 1996, indgået til Domstolen den 22. juli 1996, har Arrondissementsrechtbank, Amsterdam, i medfør af EF-traktatens artikel 177 stillet en række præjudicielle spørgsmål om fortolkningen og gyldigheden af bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), som tilpasset ved bilag I, afdeling VIII, i akten vedrørende vilkårene for Kongeriget Spaniens og Republikken Portugals tiltrædelse og tilpasningerne af traktaterne (EFT 1985 L 302, s. 23), og af bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra c), i samme forordning, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30. april 1992 (EFT L 136, s. 7).

2 Disse spørgsmål er blevet rejst under en tvist mellem Grahame og Hollanders og Bestuur van de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging (herefter »Bedrijfsvereni-

ging«) om beregningen af ydelser ved invaliditet i henhold til Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (lov om forsikring mod uarbejdsdygtighed, herefter »WAO«).

3 WAO's artikel 3 bestemmer, at arbejdstagere, som står i et privatretligt eller offentligretligt ansættelsesforhold, er forsikret mod de økonomiske følger af invaliditet. Ifølge lovens artikel 6, stk. 1, anses et arbejdsforhold, som opfylder en forpligtelse, der er pålagt personen ved lov eller som følge af en anden kontrakt end en arbejdskontrakt indgået af ham med myndighederne til brug for landets forsvar eller til beskyttelse til den offentlige orden og befolkningens sikkerhed, ikke for et ansættelsesforhold med henblik på anvendelse af WAO.

4 For at opnå en ydelse ved invaliditet i henhold til WAO skal den pågældende have været forsikret på tidspunktet for uarbejdsdygtighedens indtræden og have været ude af stand til at arbejde i 52 uger uden afbrydelse. Størrelsen af den ydelse, der skal udbetales i henhold til WAO, uafhængigt af fællesskabsretten, er ikke afhængig af forsikringsperiodernes varighed. Den varierer efter graden af uarbejdsdygtigheden og af størrelsen af den seneste løn, som den pågældende modtog, før uarbejdsdygtigheden indtrådte, og denne løn reguleres efter et indeks.

5 Fra 1957 til 1970 arbejdede Grahame, der er nederlandsk statsborger, i Nederlandene. Han aftjente sin værnepligt i denne stat fra den 2. december 1959 til den 7. maj 1960 og dernæst i det tidligere Hollandsk Ny Guinea indtil den 1. maj 1961.

6 Dernæst boede Grahame i Tyskland og havde lønnet beskæftigelse dér, hvor han i oktober 1989 blev ramt af uarbejdsdygtighed og modtog sygedagpenge indtil den 19. juli 1991.

7 Ved afgørelse af 18. oktober 1993 bevilgede Bedrijfsvereniging Grahame fra den 20. juli 1991 en ydelse, som var beregnet pro rata temporis i henhold til WAO, på baggrund af en uarbejdsdygtighedsgrad på 80-100%. Ved beregningen af denne ydelses størrelse lagde den nederlandske institution lidt over 19 forsikringsår til grund, heraf ca. fem år i Nederlandene.

8 Grahame har bestridt denne beregning med henvisning til, at der ikke er taget hensyn til den periode, hvor han var i nederlandsk militærtjeneste.

9 Hollanders, der ligeledes er nederlandsk statsborger, aftjente sin værnepligt i Nederlandene fra den 10. juni 1953 til den 16. maj 1955, og han gjorde i fortsættelse heraf frivillig militærtjeneste indtil den 11. februar 1958. Fra 1960 arbejdede han i Luxembourg, hvor han blev ramt af uarbejdsdygtighed i 1991.

10 Ved afgørelse af 22. marts 1994 bevilgede Bedrijfsvereniging ham en ydelse i henhold til WAO fra den 17. juni 1992 på grundlag af en uarbejdsdygtighedsgrad på 80-100%. Ved pro rata temporis-beregningen af denne ydelse lagde Bedrijfsvereniging forsikringsperioder på i alt ca. 35 år til grund, heraf lidt mere end fire år i Nederlandene.

11 Hollanders har anfægtet denne afgørelse under henvisning til, at der ikke er taget hensyn til hans aftjening af værnepligt og frivillig militærtjeneste.

12 I begge tvister er Bedrijfsvereniging af den opfattelse, at de pågældendes militærtjeneste ikke kunne sidestilles med lønnet arbejde som omhandlet i bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), i forordning nr. 1408/71 i Grahame's tilfælde og i bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra c), i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1248/92, i Hollanders' tilfælde.

13 Ved stævninger af 8. december 1993 og af 24. april 1994 anlagde Grahame og Hollanders sager til prøvelse af disse afgørelser ved Arrondissementsrechtbank, Amsterdam, som fandt det nødvendigt at stille Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal EF-traktatens artikel 48 og 51 fortolkes således, at artikel 4, litra a) henholdsvis litra c), i afsnit J i bilag VI til forordning nr. 1408/71 er uforenelig hermed, for så vidt der i disse forordningsbestemmelser ikke tages hensyn til bestemte beskæftigelsesperioder ved beregningen af en pro rata temporis-ydelse i henhold til WAO for vandrende arbejdstagere?

2) Skal artikel 4, litra a), henholdsvis litra c), i afsnit J i bilag VI til forordning nr. 1408/71, således som bestemmelserne var affattet henholdsvis den 20. juli 1991 og den 17. juni 1992, fortolkes således, at der ved perioder med lønnet arbejde og dermed ligestillede perioder, der er tilbagelagt i Nederlandene før den 1. juli 1967, også skal forstås:

a) perioder, hvori den pågældende aftjente sin værnepligt i henhold til nederlandsk lovgivning?

b) perioder, hvori den pågældende var i nederlandsk militærtjeneste som frivillig og i kraft heraf var omfattet af en særlig lovbestemt forsikring mod uarbejdsdygtighed for tjenestemænd og hermed ligestillede personer?

3) Gør det nogen forskel for besvarelsen af spørgsmål 2, om de perioder, hvori den pågældende aftjente sin værnepligt i henhold til nederlandsk lovgivning, er tilbagelagt inden for eller uden for Den Europæiske Unions (på daværende tidspunkt: Det Europæiske Fællesskabs) område?«

14 Indledningsvis bemærkes, at artikel 40 i forordning nr. 1408/71 indeholder bestemmelser om udbetaling af ydelser ved invaliditet til arbejdstagere, som successivt har været omfattet af to typer lovgivninger, dels en lovgivning som i det i hovedsagen foreliggende tilfælde den nederlandske lovgivning, der nævnes i forordningens bilag IV som en af de i artikel 37, stk. 1, nævnte lovgivninger, hvorefter størrelsen af ydelserne ved invaliditet er uafhængig af forsikringsperiodernes varighed (herefter »lovgivning af type A«), dels en lovgivning som i det i hovedsagen foreliggende tilfælde den tyske eller den luxembourgske lovgivning, hvorefter størrelsen af ydelserne ved invaliditet afhænger af forsikringsperiodernes varighed (herefter »lovgivning af type B«).

15 I henhold til artikel 40, stk. 1, beregnes disse ydelser så efter bestemmelserne i forordningens kapitel 3, »Alderdom og dødsfald (pensioner)«, navnlig artikel 46. Ifølge sidstnævnte artikels stk. 2 foretages der i givet fald en pro rata temporis-beregning efter hver lovgivning, som den pågældende har været omfattet af, og altså også efter den lovgivning, hvorefter størrelsen af ydelserne ved invaliditet er uafhængig af forsikringsperiodernes varighed.

16 Med hensyn til den nederlandske lovgivning må der i et tilfælde som Grahame's ligeledes henvises til bilag VI, rubrik J (Nederlandene), punkt 4, litra a), i forordning nr. 1408/71, som var gældende den 20. juli 1991, og i et tilfælde som Hollanders' til bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra c), i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1248/92, der var gældende den 17. juni 1992.

17 Bilag VI, rubrik J (Nederlandene), punkt 4, litra a), i forordning nr. 1408/71 lyder således:

»Ved anvendelse af artikel 46, stk. 2, i forordningen overholder de nederlandske institutioner følgende bestemmelse:

a) Såfremt den pågældende på det tidspunkt, hvor uarbejdsdygtigheden med invaliditet til følge indtrådte, var arbejdstager i henhold til forordningens artikel 1, litra a), fastsætter den kompetente institution kontantydelsernes størrelse i henhold til bestemmelserne i lov af 18. februar 1966 om forsikring mod uarbejdsdygtighed (WAO) under hensyntagen til:

— de forsikringsperioder, der er tilbagelagt i henhold til ovennævnte lov af 18. februar 1966 (WAO)

...

— de perioder med lønnet arbejde og dermed ligestillede perioder, der er tilbagelagt i Nederlandene før den 1. juli 1967.«

18 Bilag VI, rubrik J (Nederlandene), punkt 4, litra c), i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1248/92, lyder således:

»c) Ved beregningen af ydelser, der fastsættes i henhold til ovennævnte lov af 18. februar 1966 (WAO) eller ovennævnte lov af 11. december 1975 (AAW), tager de nederlandske institutioner hensyn til:

— de perioder med lønnet arbejde og dermed ligestillede perioder, der er tilbagelagt i Nederlandene før den 1. juli 1967

— de forsikringsperioder, der er tilbagelagt i henhold til ovennævnte lov af 18. februar 1966 (WAO)

...«.

Det andet spørgsmål

19 Med det andet spørgsmål, som vil være at behandle først, spørger den forelæggende ret reelt, om bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), i forordning nr. 1408/71 og bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra c), i samme forordning, som ændret ved forordning nr. 1248/92, skal fortolkes således, at perioder med såvel aftjening af nederlandsk værnepligt som frivillig nederlandsk militærtjeneste, der er tilbagelagt før den 1. juli 1967, er perioder med »lønnet arbejde« eller »dermed ligestillede perioder« tilbagelagt i Nederlandene før den 1. juli 1967.

20 Ifølge Bedrijfsvereniging og den nederlandske regering må det ved afgørelsen af, om disse perioder er »perioder med lønnet arbejde« eller »dermed ligestillede perioder« som omhandlet i nævnte bestemmelser, undersøges, om de kan betegnes som sådanne efter nederlandsk ret, navnlig WAO. Personer, der aftjener værnepligt eller gør frivillig militærtjeneste i Nederlandene anses imidlertid ikke for arbejdstagere i den i WAO's artikel 3 omhandlede betydning.

21 Ifølge fast retspraksis er det ved fortolkning af en fællesskabsregel nødvendigt ikke blot at tage hensyn til ordlyden, men i givet fald ligeledes til den sammenhæng, hvori den indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (jf. bl.a. dom af 30.1.1997, sag C-340/94, De Jaeck, Sml. I, s. 461, præmis 17).

22 I den forbindelse bemærkes, som det fremgår af nærværende doms præmis 4 og 14, at hvis Grahame og Hollanders havde tilbagelagt hele beskæftigelsesforholdet udelukkende i Nederlandene, ville de have modtaget det fulde beløb af de ydelser, der udbetales i henhold til WAO, som er en lovgivning af type A.

23 Da sagsøgerne i hovedsagen under udøvelse af deres ret til arbejdskraftens frie bevægelighed som sikret ved traktaten har været omfattet successivt af en lovgivning af type A og af en lovgivning af type B, kræver udbetaling af ydelser ved invaliditet i henhold til den nederlandske lovgivning, efter artikel 40, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, at bestemmelserne i kapitel 3 »Alderdom og dødsfald« (pensioner) anvendes, og i givet fald anvendelse af reglerne om sammenlægning og forholdsmæssig beregning i artikel 46, stk. 2.

24 Som Bedrijfsvereniging, den nederlandske regering og Kommissionen har anført, er de pågældende forskrifter i bilag VI netop blevet indført for at sikre, at den kompetente institution ved beregningen af en forholdsmæssig ydelse i henhold til WAO, i overensstemmelse med artikel 46, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, ikke blot tager hensyn til forsikringsperioder tilbagelagt i henhold til WAO, men også til alle perioder med lønnet arbejde og andre dermed ligestillede perioder, som er tilbagelagt i Nederlandene før den 1. juli 1967, da WAO trådte i kraft.

25 Desuden fremgår det af artikel 1, litra s), i forordning nr. 1408/71, at udtrykket »beskæftigelsesperioder« eller »perioder med selvstændig virksomhed« betyder perioder, der i den lovgivning, hvorefter de er tilbagelagt, betegnes eller anerkendes som sådanne, samt alle dermed ligestillede perioder, for så vidt de efter denne lovgivning anses for ligestillet med beskæftigelsesperioder eller »perioder med selvstændig beskæftigelse«. Det står fast, at begrebet »beskæftigelsesperiode« i artikel 1, litra s), i modsætning til udtrykket »periode med selvstændig virksomhed« i samme bestemmelse, svarer til udtrykket »perioder med lønnet arbejde« i bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), henholdsvis litra c). Den tyske version af disse to bestemmelser bruger i øvrigt et identisk udtryk.

26 Selv om artikel 6 i WAO ganske vist udelukker virksomhed udøvet som led i det nationale forsvar fra sit anvendelsesområde, fremgår det imidlertid i øvrigt af sagen, at sådan virksomhed i henhold til den nederlandske lovgivning, efter hvilken den er udført, sidestilles med beskæftigelsesperioder med hensyn til social sikring. Personer, som gør militærtjeneste, såvel tvungen som frivillig, er nemlig omfattet af

særlige bestemmelser om forsikring mod »uarbejdsdygtighed«, hvilket i det mindste forudsætter, at deres militære virksomhed efter den nederlandske lovgivning med henblik på social sikring, nærmere bestemt forsikring mod uarbejdsdygtighed, er blevet sidestillet med en »arbejdsperiode«. Desuden følger det ikke af ordlyden af bilag VI, rubrik J, punkt 4, henholdsvis litra a) og litra c), at de pågældende arbejdsperioder skal svare til den særlige definition af arbejdsforhold, som er omfattet af WAO.

27 Med hensyn til anvendelsen af de pågældende bestemmelser i bilag VI er der tilbage at afgøre, om perioder med tvungen eller frivillig militærtjeneste skal betegnes som »perioder med lønnet arbejde« eller »dermed ligestillede perioder«, eller tværtimod som perioder med selvstændig virksomhed.

28 I denne forbindelse bemærkes, at ifølge Domstolens praksis anses tjenestemænd efter traktatens ordning for arbejdstagere (dom af 24.3.1994, sag C-71/93, Van Poucke, Sml. I, s. 1101, præmis 17).

29 Det samme må gælder for personer, der gør frivillig militærtjeneste, i betragtning af det underordnelsesforhold, som karakteriserer udførelsen af deres ydelser i hærens tjeneste, for hvilke de modtager et vederlag.

30 Den samme fortolkning må lægges til grund ved anvendelsen af de pågældende bestemmelser i bilag VI, for så vidt angår personer, der aftjener værnepligt. Selv om en sådan aftjening af værnepligt ganske vist i princippet ikke giver anledning til udbetaling af et egentligt vederlag, må det nødvendigvis fastslås, at det underordnelsesforhold, som ligeledes karakteriserer de ydelser, der udføres, under alle omstændigheder ikke giver mulighed for at betegne denne virksomhedsperiode som en periode med selvstændig virksomhed, men snarere taler for, at den i hvert fald anses for en periode, der er ligestillet med en periode med lønnet arbejde, således som der er mulighed for efter ordlyden af forordningens bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), henholdsvis litra c).

31 Det skal tilføjes, at det kun er med henblik på bestemmelsen af, hvilken social sikringslovgivning der skal anvendes, at artikel 13, stk. 2, litra e), sidste punktum, i forordning nr. 1408/71 anvender et andet kriterium, nemlig arten af den tidligere virksomhed, da det udtrykkeligt bestemmes, at en arbejdstager eller en selvstændig erhvervsdrivende, der er indkaldt eller genindkaldt til militærtjeneste eller civilt arbejde, fortsat anses for arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende.

32 Endelig bemærkes, at undtagelsen i EF-traktatens artikel 48, stk. 4, ikke finder anvendelse i dette tilfælde, da bestemmelsen alene fastsætter, at en medlemsstat kan udelukke andre medlemsstaters statsborgere fra ansættelse i visse stillinger i den offentlige administration (dom af 22.11.1995, sag C-443/93, Vougioukas, Sml. I, s. 4033, præmis 19).

33 Det andet spørgsmål skal følgelig besvares med, at bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), i forordning nr. 1408/71 og bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra c), i samme forordning, som ændret ved forordning nr. 1248/92, skal fortolkes således, at perioder med såvel tvungen som frivillig nederlandsk militærtjeneste, der er tilbagelagt før den 1. juli 1967, er »perioder med lønnet arbejde« eller »dermed ligestillede perioder«, som er tilbagelagt i Nederlandene før den 1. juli 1967.

Det første spørgsmål

34 I betragtning af svaret på det andet spørgsmål er det ikke fornødent at besvare det første spørgsmål.

Det tredje spørgsmål

35 Den forelæggende rets tredje spørgsmål går reelt ud på, om perioder med militærtjeneste tilbagelagt i det tidligere Hollandsk Ny Guinea skal anses for at være tilbagelagt i Nederlandene som omhandlet i bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), i forordning nr. 1408/71.

36 Hertil bemærkes blot, at det tidligere Hollandsk Ny Guinea, hvor Grahame i dette tilfælde gjorde tvungen militærtjeneste fra den 8. maj 1960 til den 1. maj 1961, var et af Nederlandenes oversøiske territorier, som i øvrigt var nævnt i EØF-traktatens bilag IV blandt de oversøiske lande og territorier, på hvilke bestemmelserne i fjerde del af traktaten fandt anvendelse. De pågældende arbejdsperioder havde følgelig en tilstrækkeligt nær tilknytning til Nederlandenes område til, at betingelsen om, at de skal være tilbagelagt i Nederlandene, som det kræves i bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), er opfyldt.

37 Det tredje spørgsmål skal derfor besvares således, at perioder med militærtjeneste, der er blevet tilbagelagt i det tidligere Hollandsk Ny Guinea, skal anses for at være tilbagelagt i Nederlandene som omhandlet i bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), i forordning nr. 1408/71.

Sagens omkostninger

38 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske og den franske regering samt af Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Arrondissementsrechtbank, Amsterdam, ved dom af 16. juli 1996, for ret:

1) **Bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, som tilpasset ved bilag I, afdeling VIII, i akten vedrørende vilkårene for Kongeriget Spaniens og Republikken Portugals tiltrædelse og tilpasningerne af traktaterne, og bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra c), i samme forordning, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30. april 1992, skal fortolkes således, at perioder med såvel tvungen som frivillig nederlandsk militærtjeneste, der er tilbagelagt før den 1. juli 1967, er »perioder med lønnet arbejde« eller »dermed ligestillede perioder«, som er tilbagelagt i Nederlandene før den 1. juli 1967.**

2) **Perioder med militærtjeneste, der er blevet tilbagelagt i det tidligere Hollandsk Ny Guinea, skal anses for at være tilbagelagt i Nederlandene som omhandlet i bilag VI, rubrik J, punkt 4, litra a), i forordning nr. 1408/71.**

Wathelet Jann Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 13. november 1997.

R. Grass M. Wathelet

Justitssekretær Formand for Første Afdeling